Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

28 päivänä lokakuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Asetus (EY) N:o 6/2002 – Yhteisömalli – 4, 6 ja 11 artikla – Loukkauskanne – Rekisteröimätön yhteisömalli – Tuotteen osan ulkoasu – Suojan edellytykset – Moniosaisen tuotteen osa – Yksilöllinen luonne – Julkiseksi tuleminen

Asiassa C-123/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) on esittänyt 30.1.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.3.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ferrari SpA

vastaan

Mansory Design & Holding GmbH ja

WH,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan, neljännen jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomari M. Ilešič (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Ferrari SpA, edustajinaan R. Pansch ja A. Sabellek, Rechtsanwälte,

– Mansory Design & Holding GmbH ja WH, edustajanaan B. Ackermann, Rechtsanwältin,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, J. Vláčil ja T. Machovičová,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Euroopan komissio, asiamiehinään É. Gippini Fournier, T. Scharf ja J. Samnadda,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.7.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisömallista 12.12.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 (EYVL 2002, L 3, s. 1) 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan, 6 artiklan 1 kohdan ja 11 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan ensimmäisen virkkeen tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Ferrari SpA ja toisaalta Mansory Design & Holding GmbH (jäljempänä Mansory Design) ja tämän johtaja WH ja joka koskee loukkauskannetta ja liitännäisvaatimuksia, jotka perustuvat rekisteröimättömän yhteisömallin mukaisten oikeuksien väitettyyn loukkaamiseen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 6/2002 johdanto-osan 6, 7, 16, 17, 21 ja 25 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) Koska suunnitellun toiminnan tavoitteita, joihin kuuluu erityisesti mallisuoja kaikki jäsenvaltiot käsittävällä alueella, ei yhteisömallilla ja yhteisön tämän alan viranomaisen perustamisella olevan merkityksen ja vaikutusten vuoksi voida riittävällä tavalla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, vaan ne voidaan siten saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, [unioni] voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. – –

(7) Tehostettu teollisten mallien suoja paitsi rohkaisee yksittäisiä muotoilijoita antamaan oman panoksensa yhteisön osaamiseen tällä alalla, myös edistää innovointia sekä uusien tuotteiden kehittelyä ja niiden tuotantoon tehtäviä investointeja.

– –

(16) Joillakin [unionin] teollisuudenaloilla tuotetaan runsaasti malleja sellaisia tuotteita varten, joilla on usein lyhyt taloudellinen elinkaari, jotka on edullista suojata ilman rekisteröintimuodollisuuksia ja joille suojan kestolla on toissijainen merkitys. Toisilla aloilla taas arvostetaan mallin rekisteröinnin tarjoamia etuja sen tarjoaman paremman oikeusvarmuuden vuoksi ja siksi, että tuotteiden ennakoitavissa oleva markkinoillaoloaika edellyttää pitempiaikaista suojaa.

(17) Tarvitaan siis kahdenlaista eli toisaalta lyhytaikaista rekisteröimättömän mallin suojaa ja toisaalta pitkäaikaista rekisteröidyn mallin suojaa.

– –

(21) Rekisteröidyn yhteisömallin antaman yksinoikeuden tarkoituksena on antaa mallille parempi oikeussuoja. Rekisteröimättömän yhteisömallin olisi sen sijaan annettava vain oikeus estää jäljentäminen. Suoja ei siten voi ulottua tuotteisiin, joihin sovelletaan mallia, jonka toinen muotoilija on itsenäisesti muotoillut. Tämä oikeus olisi laajennettava koskemaan myös sellaisten tuotteiden kauppaa, joihin on sovellettu suojaa loukkaavia malleja.

– –

(25) Ne teollisuudenalat, jotka tuottavat lyhyen ajan sisällä suuria määriä suhteellisen lyhytikäisiä malleja, joista lopulta vain osa kaupallistetaan, hyötyvät rekisteröimättömän yhteisömallin käytöstä. – –”

4 Kyseisen asetuksen 1 artiklan, jonka otsikko on ”Yhteisömalli”, 2 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Yhteisömalli suojataan:

a) ’rekisteröimättömänä yhteisömallina’, jos se on tehty tunnetuksi [jäljempänä: julkiseksi] tässä asetuksessa säädetyllä tavalla[.]”

5 Mainitun asetuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

a) ’mallilla’ tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka johtuu tuotteen ja/tai sen koristelun piirteistä, erityisesti linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta ja/tai materiaalista;

b) ’tuotteella’ kaikkia teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita mukaan luettuina muun muassa osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, pakkauksia, pakkauksen ulkoasua, graafisia symboleita ja typografisia kirjasinlajeja, ei kuitenkaan tietokoneohjelmia;

c) ’moniosaisella tuotteella’ tuotetta, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata tuotteen purkamisen ja uudelleen kokoamisen mahdollistavalla tavalla.”

6 Asetuksen 4 artiklan, jonka otsikko on ”Suojan edellytykset”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Malli suojataan yhteisömallilla vain, jos se on uusi ja luonteeltaan yksilöllinen.

2. Sellaista mallia, jota sovelletaan tai joka sisältyy moniosaisen tuotteen osana olevaan tuotteeseen, pidetään uutena ja luonteeltaan yksilöllisenä vain:

a) jos osa, sen jälkeen, kun se on sisällytetty moniosaiseen tuotteeseen, pysyy näkyvissä tuotteen tavanomaisen käytön aikana, ja

b) siltä osin kuin nämä osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisen luonteen vaatimukset.”

7 Asetuksen N:o 6/2002 5 artiklan otsikko on ”Uutuus”, ja sen 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Mallia pidetään uutena, jos samanlainen malli ei ole tullut [julkiseksi]:

a) kun kyseessä on rekisteröimätön yhteisömalli, ennen sitä päivää, jona malli, jolle suojaa vaaditaan, on ensimmäisen kerran tullut [julkiseksi]

_ _”

8 Tämän asetuksen 6 artiklan otsikko on ”Yksilöllinen luonne”, ja sen 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Mallia pidetään luonteeltaan yksilöllisenä, jos asiantuntevan käyttäjän siitä saama yleisvaikutelma eroaa yleisvaikutelmasta, jonka hän on saanut muista malleista, jotka ovat tulleet [julkisiksi]:

a) kun kyseessä on rekisteröimätön yhteisömalli, ennen sitä päivää, jona malli, jolle suojaa vaaditaan, on ensimmäisen kerran tullut [julkiseksi]”.

9 Mainitun asetuksen 7 artiklan, jonka otsikko on ”[Julkiseksi] tuleminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sovellettaessa 5 ja 6 artiklaa mallin katsotaan tulleen [julkiseksi], jos se on julkaistu rekisteröinnin jälkeen tai muutoin, asetettu näytteille, jos sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muulla tavoin julkistettu tapauksen mukaan joko ennen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tai ennen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja ajankohtia, paitsi silloin, kun nämä toimet eivät kohtuudella ole voineet tulla [unionissa] alalla toimivien tahojen tietoon tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä. Mallin ei kuitenkaan katsota tulleen [julkiseksi] pelkästään sillä perusteella, että se on saatettu kolmannen henkilön tietoon nimenomaisin tai hiljaisin salassapitoa koskevin ehdoin.”

10 Asetuksen 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Rekisteröimättömän yhteisömallin antaman suojan voimassaoloaika”, säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 1 jaksossa esitetyt vaatimukset täyttävä malli suojataan rekisteröimättömänä yhteisömallina kolmen vuoden ajan siitä päivästä lukien, jona malli on ensimmäistä kertaa tullut [julkiseksi] [unionissa].

2. Edellä 1 kohtaa sovellettaessa mallin katsotaan tulleen [julkiseksi] [unionissa], jos se on julkaistu, asetettu näytteille, sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muuten julkistettu siten, että se on voinut kohtuudella tulla [unionissa] kyseisellä alalla toimivien tahojen tietoon tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä. Mallin ei kuitenkaan katsota tulleen [julkiseksi] pelkästään sillä perusteella, että se on saatettu kolmannen henkilön tietoon nimenomaisin tai hiljaisin salassapitoa koskevin ehdoin.”

11 Asetuksen N:o 6/2002 19 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhteisömallin antamat oikeudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Rekisteröity yhteisömalli antaa haltijalleen yksinoikeuden käyttää mallia ja estää kolmatta osapuolta käyttämästä sitä ilman haltijan lupaa. Edellä mainittu käyttö käsittää erityisesti sellaisen tuotteen, johon kyseinen malli sisältyy tai johon sitä sovelletaan, valmistamisen, tarjoamisen,

markkinoille saattamisen, maahantuonnin, maastaviennin tai käytön sekä tällaisen tuotteen varastoinnin näihin tarkoituksiin.

2. Rekisteröimätön yhteisömalli antaa haltijalleen oikeuden kieltää 1 kohdassa tarkoitetut toimet kuitenkin vain, jos kiistanalainen käyttö johtuu suojatun mallin jäljentämisestä.

Kiistanalaista käyttöä ei pidetä suojatun mallin jäljentämisestä johtuvana, jos se on seurausta itsenäisestä luovasta työstä, jonka tekijän voidaan kohtuudella olettaa olleen tietämätön mallin haltijan [julkiseksi] tekemästä mallista.

_ _”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Ferrari on kilpa- ja urheiluautojen valmistaja, jonka kotipaikka on Italiassa. Sen huippumalli on FXX K, jota on valmistettu hyvin pieni määrä ja joka on tarkoitettu yksinomaan rata-ajoon.

13 Ferrari esitteli mallin FXX K yleisölle ensi kertaa 2.12.2014 päivätyssä lehdistötiedotteessaan. Tämä tiedote sisälsi seuraavat kaksi valokuvaa, joissa näkyy ajoneuvon sivu- ja etuprofiili:

14 Ferrari FXX K:sta on kaksi versiota, jotka eroavat toisistaan ainoastaan konepellillä olevan V:n värin osalta. Ensimmäisessä versiossa tämä ”V” on muuten musta, mutta sen alakärki on saman värinen kuin kyseisen ajoneuvon pohjaväri. Toisessa versiossa mainittu ”V” on täysin musta.

15 Mansory Design, jonka johtaja WH on, on hyvin kalliiden autojen personalisointiin (ns. tuning) erikoistunut yritys. Molemmat ovat sijoittautuneet Saksaan. Mansory Design on vuodesta 2016 alkaen valmistanut ja myynyt personalisointiin tarkoitettujen lisäosien sarjoja (ns. tuning-sarjoja), jotka on tarkoitettu Ferrari 488 GTB:n (maantieajoon tarkoitettu sarjatuotantomalli, jota on myyty vuodesta 2015 alkaen) ulkoasun muokkaamiseen enemmän Ferrari FXX K:n näköiseksi.

16 Mansory Design tarjoaa useita eri sarjoja, jotka on tarkoitettu Ferrari 488 GTB:n ulkoasun muokkaamiseen ja joihin kuuluu ns. Front kit -sarja, josta on kaksi eri versiota, jotka vastaavat Ferrari FXX K:n kahta eri versiota: ensimmäisessä versiossa konepellin ”V” on väriltään musta sen alakärkeä lukuun ottamatta, kun taas toisessa versiossa ”V” on väriltään täysin musta. Ferrari 488 GTB:n täydellisessä uudelleenvarustelussa suurin osa auton korin näkyvistä osista vaihdetaan. Mansory Design esitteli maaliskuussa 2016 järjestetyssä Geneven autonäyttelyssä (Salon international de l’automobile de Genève) tällä tavalla uudelleenvarustellun ajoneuvon, josta se käytti nimeä ”Mansory Siracusa 4XX”.

17 Ferrari katsoo, että kun Mansory Design tarjoaa tällaisia osia, se loukkaa Ferrarilla yhden tai useamman rekisteröimättömän yhteisömallin haltijana olevia oikeuksia.

18 Ferrari on väittänyt ensisijaisesti, että Front kit -sarjojen tarjoamisella loukataan Ferrarin ensimmäistä rekisteröimätöntä yhteisömallia, joka koskee Ferrarin mallin FXX K osaa, jossa yhdistyvät auton konepellin V:n muotoinen osa, tämän osan keskiosasta kohoava, pituussuunnassa kulkeva evämäinen osa (”strake”), puskuriin kiinnitetty kaksikerroksinen etuspoileri ja keskellä oleva pystysuora palkki, joka yhdistää etuspoilerin konepeltiin. Kyseinen osa mielletään Ferrarin mukaan kokonaisuudeksi, jonka perusteella määräytyvät kyseisen ajoneuvon erityiset ”kasvonpiirteet” ja joka yhdistetään mielikuvissa lentokoneisiin tai Formula 1 -autoihin. Ferrarin mukaan tämä rekisteröimätön yhteisömalli on ollut olemassa siitä alkaen, kun Ferrari julkaisi 2.12.2014 päivätyn lehdistötiedotteensa.

19 Ferrari on väittänyt toissijaisesti, että sillä on toinen rekisteröimätön yhteisömalli, joka koskee kaksikerroksista etuspoileria ja joka on ollut olemassa siitä alkaen, kun Ferrari julkaisi 2.12.2014 päivätyn lehdistötiedotteensa tai viimeistään kun 3.4.2015 julkaistiin video nimeltä ”Ferrari FXX K – The Making Of”; Ferrarin mukaan tätä rekisteröimätöntä yhteisömallia on niin ikään loukattu tarjoamalla Front kit -sarjoja.

20 Viimesijaisesti Ferrari on vedonnut kanteensa perusteluina kolmanteen rekisteröimättömään yhteisömalliin, joka koskee Ferrari FXX K:n koko ulkoasua, sellaisena kuin se julkaistiin niin ikään 2.12.2014 päivätyssä lehdistötiedotteessa olleella toisella, viistokulmasta otetulla ajoneuvon kuvalla.

21 Ferrari on vedonnut myös Saksan liittotasavallan alueella myyntiin tarjottujen osien osalta oikeuksiin, joilla sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevissa kilpailuoikeudellisissa säännöksissä annetaan suojaa jäljennöksiä vastaan.

22 Ensimmäisen asteen tuomioistuimessa Ferrari vaati näillä eri perusteilla, että tuomioistuin kieltäisi unionin laajuisesti riidanalaisten lisäosien valmistamisen, tarjoamisen, markkinoille saattamisen, maahantuonnin, maastaviennin, käytön tai hallussapidon, ja esitti liitännäisvaatimuksia (kirjanpitoasiakirjojen esittäminen, tuotteiden takaisinveto ja hävittäminen, vahingonkorvauksen määrääminen). Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfin alueellinen alioikeus, Saksa) hylkäsi kaikki nämä vaatimukset.

23 Ferrari valitti tästä päätöksestä Oberlandesgericht Düsseldorfiin (Düsseldorfin alueellinen ylioikeus, Saksa) ja totesi, että sen kieltomääräyksen antamista, takaisinvetoon velvoittamista ja tuotteiden hävittämiseen velvoittamista koskevat vaatimukset olivat menettäneet tarkoituksensa siltä osin kuin ne perustuivat kyseisiin yhteisömalleihin, koska kyseisiin yhteisömalleihin perustuvat oikeudet olivat lakanneet 3.12.2017. Ferrari piti sen sijaan edelleenkin voimassa muun muassa vahingonkorvausta koskevat vaatimuksensa.

24 Ylioikeus hylkäsi Ferrarin vaatimukset ja katsoi, että sen kyseisten rekisteröimättömien yhteisömallien perusteella esittämät vaatimukset olivat perusteettomia. Kyseisen tuomioistuimen mukaan ensimmäistä yhteisömallia, joka koskee tämän tuomion 18 kohdassa kuvattua Ferrari FXX K:n osaa, ei ole koskaan ollut olemassa, koska Ferrari ei ole osoittanut, että osa täyttää ”tiettyä itsenäisyyttä” ja ”tiettyä muodon täydellisyyttä” koskevan vähimmäisvaatimuksen. Myöskään toinen yhteisömalli, jonka suojaan Ferrari vetosi ja joka koskee kaksikerroksisen

etuspoilerin ulkoasua, ei ole olemassa, koska se ei myöskään täytä ”muodon täydellisyyttä” koskevaa edellytystä. Kyseisen tuomioistuimen mukaan kolmas vedottu yhteisömalli, joka koskee Ferrari FXX K:n koko ulkoasua, on toki olemassa, mutta Mansory Design ei ole loukannut sitä.

25 Ferrari teki Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin (liittovaltion ylin yleinen tuomioistuin, Saksa). Kyseinen tuomioistuin, joka otti valituksen tutkittavaksi, katsoo, että valituksen ratkaisu riippuu asetuksen N:o 6/2002 tulkinnasta ja erityisesti siitä, millä edellytyksillä tuotteen osan ulkoasua – eli tässä tapauksessa ulkoasua, johon Ferrari on vedonnut FXX K:n osalta – voidaan suojata kyseisen asetuksen mukaisesti rekisteröimättömänä yhteisömallina.

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä yhtäältä sitä, merkitseekö tuotteen kokonaiskuvan asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu julkiseksi tuleminen sitä, että myös kyseisen tuotteen osien mallit tulevat julkiseksi.

27 Jos näin on, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii toisaalta, onko tuotteen osan ulkoasun – jotta sitä voidaan pitää erillisenä mallina, joka on erotettavissa tuotteen mallista – oltava, kuten ylioikeus on katsonut, tietyssä määrin itsenäinen ja muodoltaan täydellinen siten, että voidaan katsoa, että kyseisen osan ulkoasu ei sulaudu kokonaan kyseisen tuotteen ulkoasuun vaan että siitä saa päinvastoin yleisvaikutelman, joka on itsenäinen suhteessa koko muodosta saatavaan yleisvaikutelmaan.

28 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voiko tuotteen kokonaiskuvan asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetusta julkiseksi tulemisesta seurata, että tiettyjä tuotteen osia suojataan erikseen rekisteröimättöminä yhteisömalleina?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Mitä oikeudellista perustetta on sovellettava asetuksen N:o 6/2002 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yksilöllisen luonteen tutkimisen yhteydessä, kun arvioidaan sellaisen rakennusosan tuottamaa yleisvaikutelmaa, joka – kuten esimerkiksi ajoneuvon korin osa – sisältyy moniosaiseen tuotteeseen? Voidaanko erityisesti antaa ratkaisevaa merkitystä sille, että rakennusosan ulkoasu ei asiantuntevan käyttäjän havainnoissa sulaudu täydellisesti moniosaisen tuotteen ulkoasuun vaan on muodoltaan tietyssä määrin itsenäinen ja täydellinen, mikä mahdollistaa sen, että käyttäjälle voi muodostua kokonaismuodosta riippumaton esteettinen yleisvaikutelma?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

29 Kahdella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että tuotteen kuvien julkiseksi tekeminen, kuten auton valokuvien julkaiseminen, voi aiheuttaa kyseisen tuotteen osan mallin julkiseksi tulemisen, ja jos voi, missä määrin tämän asetuksen 3 artiklan a alakohdassa tarkoitetun tuotteen osan ulkoasun tai mainitun asetuksen 3 artiklan c alakohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun moniosaisen tuotteen osan ulkoasun on oltava itsenäinen koko tuotteeseen nähden, jotta voidaan tutkia, onko tällä ulkoasulla saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yksilöllinen luonne.

30 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 6/2002 3 artiklan a alakohdan mukaan mallilla tarkoitetaan ”tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka johtuu tuotteen ja/tai sen koristelun piirteistä, erityisesti linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta ja/tai materiaalista”. Tämän vuoksi asetuksen N:o 6/2002 mukaisessa järjestelmässä ulkoasu on mallin ratkaiseva piirre (tuomio 21.9.2017, Easy Sanitary Solutions ja EUIPO v. Group Nivelles, C-361/15 P ja C-405/15 P, EU:C:2017:720, 62 kohta ja tuomio 8.3.2018, DOCERAM, C-395/16, EU:C:2018:172, 25 kohta).

31 Asetuksella N:o 6/2002 tavoitellusta päämäärästä on syytä todeta, että sen johdanto-osan kuudennen ja seitsemännen perustelukappaleen mukaan asetuksessa otetaan käyttöön mallisuoja kaikki jäsenvaltiot käsittävällä alueella ja tehostettu teollisten mallien suoja, joka erityisesti edistää innovointia sekä uusien tuotteiden kehittelyä ja niiden tuotantoon tehtäviä investointeja. Unionin tuomioistuin on jo myös täsmentänyt, että tällä asetuksella tavoiteltu päämäärä on yhteisömallien tehokkaan suojan varmistaminen (tuomio 27.9.2017, Nintendo, C-24/16 ja C-25/16, EU:C:2017:724, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Lisäksi asetuksen N:o 6/2002 johdanto-osan 16 ja 25 perustelukappaleesta ilmenee, että kun unionin lainsäätäjä otti käyttöön rekisteröimätöntä yhteisömallia koskevan järjestelmän, sen tarkoituksena oli innovoinnin edistämisen nimissä suojata malleja, joita sovelletaan tai jotka sisältyvät tuotteisiin, joilla on lyhyt taloudellinen elinkaari, ja joille mallit luoneet haluavat saada nopeaa ja tehokasta suojaa ilman rekisteröintimuodollisuuksia ja joille suojan kestolla on toissijainen merkitys.

33 Yhteisömallin suojan syntymiselle asetetut aineelliset edellytykset riippumatta siitä, onko malli rekisteröity vai rekisteröimätön, eli asetuksen N:o 6/2002 4, 5 ja 6 artiklassa tarkoitettu uutuus ja yksilöllinen luonne, ovat samat sekä tuotteiden että niiden osien osalta. Moniosaisen tuotteen osan ulkoasun suojaamisessa on kuitenkin otettava huomioon kyseisen asetuksen 4 artiklan 2 kohtaan sisältyvät vaatimukset.

34 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava, ovatko pääasiassa kyseessä olevat auton korin osat asetuksen N:o 6/2002 3 artiklan a alakohdassa tarkoitettuja ”tuotteen osia” vai kyseisen asetuksen 3 artiklan c alakohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja ”moniosaisen tuotteen osia”. Unionin tuomioistuimen on kuitenkin annettava tälle tuomioistuimelle kaikki hyödylliset tiedot sen käsiteltävänä olevan oikeusriidan ratkaisemiseksi (ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 4.7.2019, Tronex, C-624/17, EU:C:2019:564, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä yhtäältä sitä, merkitseekö tuotteen kokonaiskuvan asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu julkiseksi tuleminen sitä, että myös kyseisen tuotteen osien mallit tulevat julkisiksi.

36 Tästä on huomautettava, että asetuksen N:o 6/2002 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan on niin, että jos suojan saamisen aineelliset edellytykset täyttyvät, rekisteröimättömän yhteisömallin syntymisen muodollinen edellytys on julkiseksi tuleminen kyseisen asetuksen 11 artiklan 2 kohdassa säädettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Tämän säännöksen mukaan mallin katsotaan tulleen julkiseksi unionissa, ”jos se on julkaistu, asetettu näytteille, sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muuten julkistettu siten, että se on voinut kohtuudella tulla [unionissa] kyseisellä alalla toimivien tahojen tietoon tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä”.

37 Kuten tästä säännöksestä ilmenee, rekisteröimätön yhteisömalli syntyy sinä päivänä, jona teos on ensimmäisen kerran tehty julkiseksi unionissa. Kyseisen säännöksen mukaan malli on nimittäin tehty julkiseksi silloin, kun se julkistetaan sillä tavoin, että se on voinut ”kohtuudella tulla unionissa kyseisellä alalla toimivien tahojen tietoon” tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä. Tämä edellytys voi täyttyä silloin, kun kyseessä olevan mallin kuvia on jaeltu kyseisellä alalla toimiville kauppiaille (ks. vastaavasti tuomio 13.2.2014, H. Gautzsch Großhandel, C-479/12, EU:C:2014:75, 30 kohta).

38 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 64 kohdassa, se, että koko tuotteen mallin julkiseksi tuleminen merkitsee myös kyseisen tuotteen osan mallin julkiseksi tulemista, edellyttää, että kyseisen osan ulkoasu on selvästi tunnistettavissa kyseisen julkiseksi tekemisen yhteydessä. Muussa tapauksessa kyseisen tuotteen osa ei nimittäin voi kohtuudella tulla alalla toimivien tahojen tietoon, kuten asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohdassa edellytetään.

39 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo todennut rekisteröidyistä yhteisömalleista, että asetuksesta N:o 6/2002 johtuva yhteisömallijärjestelmä edellyttää, että malli voidaan tunnistaa selvästi sen esityksestä, jotta talouden toimijat saavat merkityksellisiä tietoja kolmansien oikeuksista (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2018, Mast-Jägermeister v. EUIPO, C-217/17 P, EU:C:2018:534, 54, 55 ja 60 kohta). Nämä toteamukset ovat merkityksellisiä myös rekisteröimättömien yhteisömallien osalta, koska kyseisen mallin luojan tai hyödyntäjän nykyiset ja mahdolliset kilpailijat tarvitsevat myös tässä tapauksessa selkeitä ja täsmällisiä tietoja.

40 Vaatimus, joka koskee kykyä yksilöidä suojan kohde ja joka myötävaikuttaa tiettyyn oikeusvarmuuden tasoon rekisteröimättömien yhteisömallien suojajärjestelmässä, ei kuitenkaan merkitse sitä, että mallin luojilla olisi velvollisuus tehdä julkiseksi erikseen tuotteidensa jokainen osa, jolle ne haluavat saada rekisteröimättömän yhteisömallin suojaa. Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa, tällainen velvollisuus olisi vastoin yksinkertaisuuden ja nopeuden tavoitetta, joka on, kuten unionin tuomioistuin on todennut, ollut perusteena rekisteröimättömän yhteisömallin käyttöön ottamiselle (ks. vastaavasti tuomio 19.6.2014, Karen Millen Fashions, C-345/13, EU:C:2014:2013, 42 kohta).

41 Lisäksi kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 76 kohdassa, se, että malleja luoville asetettaisiin kolmansien oikeusvarmuuden nimissä vaatimus tuotteen osan mallin erillisestä julkiseksi tekemisestä, merkitsisi sitä, että jätettäisiin huomiotta tasapaino, johon unionin lainsäätäjä on pyrkinyt rekisteröimättömien yhteisömallien suojaa koskevalla järjestelmällä, jolle on ominaista se, että rekisteröimättömien yhteisömallien osalta oikeusvarmuuden taso on matalampi kuin rekisteröityjen yhteisömallien suojan yhteydessä.

42 Tältä osin on muistutettava, että rekisteröimättömän yhteisömallin haltijalla oleva suoja on myös vähäinen. Yhtäältä asetuksen N:o 6/2002 19 artiklan 2 kohdan mukaan haltija saa suojaa ainoastaan sen rekisteröimättömän yhteisömallin jäljentämistä vastaan. Toisaalta rekisteröimättömien yhteisömallien haltijoille annettavan suojan kesto on kyseisen asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan rajoitettu kolmeen vuoteen siitä päivästä lukien, jona malli on ensimmäistä kertaa tullut julkiseksi.

43 Tästä näkökulmasta katsottuna on niin, että koska unionin lainsäätäjä ei ole ilmaissut toisenlaista tahtoa, asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei siinä aseteta mallin luojille erillistä velvollisuutta tehdä julkiseksi tuotteidensa kutakin osaa, jota varten ne haluavat saada rekisteröimättömän yhteisömallin suojaa.

44 Peruste, jonka mukaan alalla toimivat tahot saavat tietoonsa seikat, jotka merkitsevät julkiseksi tekemistä, edellyttää kuitenkin, että tuotteen osan malli on selvästi tunnistettavissa. Kun julkiseksi tekemisen toimi on – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – kuvien julkaiseminen tuotteesta, tuotteen sen osan, jota varten kyseistä mallia vaaditaan, ominaispiirteiden on näin ollen oltava selvästi näkyvissä.

45 Tästä on muistutettava, että – kuten unionin tuomioistuin on jo todennut asetuksen N:o 6/2002 6 artiklassa olevasta ilmaisusta ”muut mallit” – haetun mallin yksilöllisyyttä on arvioitava suhteessa sellaiseen yhteen tai useampaan tiettyyn, yksilöityyn ja määrättyyn malliin nähden, joka voidaan tunnistaa kaikkien niiden mallien joukosta, jotka ovat aikaisemmin tulleet julkisiksi (ks. vastaavasti tuomio 19.6.2014, Karen Millen Fashions, C-345/13, EU:C:2014:2013, 25 kohta). Tätä varten on olennaisen tärkeää saada kuva, jonka avulla kyseinen malli voidaan visualisoida täsmällisesti ja varmasti.

46 Kyseisistä malleista saatavaa yleisvaikutelmaa on vertailtava kunkin mallin koko ulkoasun perusteella. Tästä unionin tuomioistuin on todennut, että asetuksen N:o 6/2002 6 artiklaa on tulkittava siten, että jotta mallin voidaan katsoa olevan luonteeltaan yksilöllinen, asiantuntevan käyttäjän kyseisestä mallista saaman yleisvaikutelman on poikettava asiantuntevan käyttäjän yhdestä tai useammasta aikaisemmasta mallista, erikseen arvioituina, saamasta yleisvaikutelmasta eikä useiden aikaisempien mallien yksittäisten piirteiden yhdistelmästä saamasta yleisvaikutelmasta (tuomio 19.6.2014, Karen Millen Fashions, C-345/13, EU:C:2014:2013, 35 kohta).

47 Tästä seuraa, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 104 kohdassa, että asetuksen N:o 6/2002 6 artiklassa tarkoitetulla yksilöllisen luonteen käsitteellä ei säännellä tuotteen mallin ja niiden osien mallien, joista kyseinen tuote muodostuu, välisiä suhteita vaan näiden mallien ja muiden aikaisempien mallien välisiä suhteita.

48 Kun tätä yksilöllistä luonnetta arvioidaan asiantuntevan käyttäjän kyseisen mallin ulkoasusta saaman yleisvaikutelman kannalta, on tukeuduttava itse asetuksen N:o 6/2002 3 artiklan a alakohdassa säädetyn mallin käsitteen määritelmään siten, että huomioon otetaan erityisesti linjojen, ääriviivojen, värien, muodon, pintarakenteen ja/tai materiaalien ominaisuudet.

49 Koska ilmaisua ”tuotteen osa” ei määritellä asetuksessa N:o 6/2002, se on ymmärrettävä sillä yleiskielessä olevan tavanomaisen merkityksen mukaisesti (ks. analogisesti tuomio 20.12.2017, Acacia ja D'Amato, C-397/16 ja C-435/16, EU:C:2017:992, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 107 kohdassa, kyse on tuotteen muodostaman ”kokonaisuuden” osa-alueesta. Jotta tämän osa-alueen ulkoasu saa yhteisömallisuojaa, sen on määritelmällisesti oltava näkyvissä. Kuten asetuksen N:o 6/2002 4 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ilmenee, sama pätee silloin, kun kyseinen malli koostuu moniosaisen tuotteen osasta.

50 Tästä seuraa, että yhteisömallin suojan saamisen edellytysten arvioimiseksi kyseisen moniosaisen tuotteen osan on oltava näkyvissä ja sen on oltava rajattu sen erityisen ulkoasun muodostavien piirteiden eli linjojen, ääriviivojen, värien, muotojen tai erityisen pintarakenteen avulla. Tämä edellyttää, että moniosaisen tuotteen tämän osan ulkoasu on itsessään omiaan luomaan kokonaisvaikutelman eikä voi täysin sulautua koko tuotteeseen.

51 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on pääasiassa tutkittava, täyttävätkö niiden mallien ominaispiirteet, joihin Ferrari on vedonnut kyseisen auton korin osien osalta, edellä mainitut edellytykset suojan saamiselle rekisteröimättömänä yhteisömallina.

52 Edellä esitetyn perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että asetuksen N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tuotteen kuvien julkiseksi tekeminen, kuten auton valokuvien julkaiseminen, aiheuttaa kyseisen asetuksen 3 artiklan a alakohdassa tarkoitetun tuotteen osan mallin julkiseksi tulemisen tai asetuksen 3 artiklan c alakohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun moniosaisen tuotteen osan mallin julkiseksi tulemisen, jos tämän osan ulkoasu voidaan selvästi yksilöidä tässä julkiseksi tekemisessä. Sen tutkimiseksi, täyttääkö tämä ulkoasu saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yksilöllisen luonteen edellytyksen, on tarpeen, että kyseinen osa muodostaa tuotteen tai moniosaisen tuotteen näkyvän osa-alueen, joka on hyvin rajattu linjojen, ääriviivojen, värien, muotojen tai erityisen pintarakenteen avulla.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Yhteisömallista 12.12.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tuotteen kuvien julkiseksi tekeminen, kuten auton valokuvien julkaiseminen, aiheuttaa kyseisen asetuksen 3 artiklan a alakohdassa tarkoitetun tuotteen osan mallin julkiseksi tulemisen tai asetuksen 3 artiklan c alakohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun moniosaisen tuotteen osan mallin julkiseksi tulemisen, jos tämän osan ulkoasu voidaan selvästi yksilöidä tässä julkiseksi tekemisessä.

Sen tutkimiseksi, täyttääkö tämä ulkoasu saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yksilöllisen luonteen edellytyksen, on tarpeen, että kyseinen osa muodostaa tuotteen tai moniosaisen tuotteen näkyvän osa-alueen, joka on hyvin rajattu linjojen, ääriviivojen, värien, muotojen tai erityisen pintarakenteen avulla.

Allekirjoitukset